

De kruisigingsvoorstelling die in het epistelboek in de bibliotheek van Würzburg de brieven van Paulus illustreert — eveneens uit de 8e eeuw — verraad hetzelfde stijl-syncretisme. De figuren van Christus en de moordenaars, die aan kleinere kruisen onder Christus' armen hangen, dragen eigenaardig gevlochten gewaden, die aan de schubben van een visch doen denken. De fantasmagorische wezens, die mogelijkwerwijs twee aan twee de duivelen en de engelen symboliseeren op hun vlucht om de zielen van den goeden en den kwaden moordenaar af te halen, alsook de eigenaardige vogel-figuren — half duif half pauw — die het hoofd van Christus flankeeren, zijn producten van overoude Oostersche fantasie. De Grieksche titulus boven het kruis en de Syrische canonboog die het geheel omlijst, wijzen eveneens naar het Oosten.

Zoo sierde in de 8e eeuw de kruisigingsvoorstelling alle kerkelijke monumenten van Oost en West. Schilders, beeldhouwers, goudsmiden, miniaturisten, wevers — allen verwerkten het tafereel van Golgotha in de producten van hun kunst.

LITERATUUROPGAVE

O. Wulff, *Altchristliche und Byzantinische Kunst*, 1913. — L. Bréhier, *L'Art Chrétien*, 1928. — J. Ebersolt, *Orient et Occident*, 1928.

L. Bréhier, *L'Art en France des invasions barbares à l'époque romane*.

J. Stockbauer, *Kunstgeschichte des Kreuzes*, 1870. — L. Bréhier, *Les Origines du crucifix*, 1904. — J. Reil, *Die altchristlichen Darstellungen der Kreuzigung Christi*, 1904. — G. Schönermark, *Der Kruzifixus in der bildenden Kunst*, 1908. — B. Lazar, *Die beiden Wurzeln der Kruzifixusdarstellung*, 1912. — Cabrol, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne*, s.v. „Croix”, 1914.

R. Miedema, *Koptische kunst*, 1929. — E. W. Budge, *Amulets and Superstitions*, 1930.